

POHJOLAN MAISEMA

ja Euroopan maisemasopimus

Pohjolan maisema ja Euroopan maisemasopimus

Maisema muodostaa elämämme kehiksen. Se on tärkeä asuin-, vapaa-ajan ja yritystoiminnan ympäristönä. Meitä ympäröivä maisema voi parantaa sekä elämämme laatua että sisältöä.

Vaikka Pohjoismaiden geologia ja luonto eroavat usein paljonkin toisistaan, maisemassa on monia yhteisiä piirteitä. Myös suhtautumisemme luonnon- ja kulttuurimaisemaan ja sen hoitoon on monissa suhteissa hyvin samanlainen. Pohjoismailla on pitkä yhteinen historia ja niiden yhteiskuntarakenteessa on monia yhteisiä piirteitä, jotka liittyvät niiden demokratiaan, kulttuuriin, perinteisiin, suunnitteluun ja rakentamiseen.

Maisema muuttuu jatkuvasti

Me kaikki muistamme lapsuutemme maiseman. Se on saattanut olla avoin viljelymaisema, kalastajakylä, jylhä metsäseutu, avara vaaramaisema, radanvarsitaaajama, teollisuuspaikkakunta tai kaupunki. Muistojemme maisema on muuttunut ajan ja ihmisen toiminnan myötä. Muutokset vaikuttavat meihin, ne voivat vaikuttaa sekä yhteenkuuluvuuden tunteeseemme että muihin elämänlaatumme tekijöihin.

Maisemaan kohdistuu jatkuvasti yhä enemmän muutospaineita. Siksi maiseman ja sen luontoon ja kulttuuriin liittyvien arvojen säilyttämisestä ja kehittämisestä on tullut yhä suurempi haaste. On tärkeää voida hyödyntää maisemaa yhteiskunnallisen kehityksen voimavarana niin, että pystymme säilyttämään sen arvot. Myös tulevaisuuden ihminen elää tässä maisemassa ja sen antamin voimin.

Miten maisema muuttuu ja miksi?

Millaista kehitystä haluamme – ja mitä haluamme välttää?

Mitä voimme tehdä?

Euroopan maisemasopimus

Euroopan maisemasopimus tarjoaa työllemme yhteiset puitteet, kun pyrimme vastaamaan näihin kysymyksiin ja ratkaisemaan haasteet, joita päivittäin kohtaamme. Yksi sopimuksen tärkeistä

päämääristä on vahvistaa yksilön ja yhteisöjen vaikutusta maiseman suojelussa, hoidossa ja suunnittelussa.

Euroopan neuvosto laati maisemaa koskevan yleissopimuksen vuonna 2000. Lokakuuhun 2002 mennessä sen oli allekirjoittanut 24 maata, muun muassa Tanska, Suomi, Norja ja Ruotsi. Sopimuksen on ratifioinut vasta kolme maata mm. Norja. Sopimus tulee voimaan, kun 10 maata on ratifioinut sen.

Täydellinen sopimusteksti ja sitä täydentävät kommentit ja lisätiedot löytyvät Euroopan neuvoston kotisivuilta osoitteesta <http://www.coe.int/EuropeanLandscapeConvention>

Mitä sopimus koskee?

Sopimus koskee kaikkia maisemia: kaupunkeja, maaseutua, peltoja, metsiä sekä rannikkoa. Se kattaa maiseman kokonaisuutena, yhtä hyvin arkiympäristömme kuin erityisen arvokkaat maisemakohteetkin. Sopimukseen kuuluvat myös rumat ja hoitamattomat maisemat. Sopimuksessa korostetaan erilaisten maisemien merkitystä ihmisille ja tarvetta maiseman määrätietoiseen kehittämiseen pitkällä tähtäimellä.

Ketä sopimus koskee?

Sopimus koskee meitä kaikkia! Poliitikkoja, viranomaisia, elinkeinoelämää, yhdistyksiä ja koululaitosta – kaikki Pohjoismaiden asukkaat ovat tärkeitä maiseman tulevaisuuden kannalta. Maisemasopimus korostaa sitä, että maiseman suunnittelu, suojelu ja hoito merkitsee kaikille kansalaisille sekä vastuuta että oikeuksia.

- Jokaisen tulee vaatia, että maisemanäkökohdat otetaan huomioon heidän omassa elinympäristössään. Jokaisen tulee ottaa maisema huomioon myös omassa toiminnassaan.
- Kaikkien tulee vaikuttaa politiikan, järjestöjen ja julkisen keskustelun kautta maisemansuojeluun ja -hoitoon.

- Jokainen voi osallistua asiantuntijoiden, viranomaisten ja poliitikkojen käymään keskusteluun maisema-arvoista ja niiden tulevasta kehityksestä.
- Kaikilla on mahdollisuus ilmaista mielipiteensä, kun kunnat ja maakunnat valmistelevat maisemaa muuttavia suunnitelmia tai ohjelmia.

Sopimuksen yleiset toimenpiteet

Sopimus edellyttää, että maan lainsäädäntö ja hallintokäytäntö soveltuvat maisemansuojelun ja -hoidon toteuttamiseen:

- **Lainsäädännössä** on osoitettava, että maisema on olennainen osa ihmisten elinympäristöä, että se ilmentää heidän yhteisen kulttuuri- ja luonnonperintönsä monimuotoisuutta ja on heidän identiteettinsä perusta.
- Maiden on laadittava ja toteutettava maiseman suojelua, hoitoa ja suunnittelua koskeva **ohjelma**.
- Maiseman huomioonottaminen on sisällytettävä sellaisiin valtakunnallisiin, maakunnallisiin ja kunnallisiin **ohjelmiin ja maankäytön suunnitelmiin**, jotka voivat vaikuttaa suoraan tai välillisesti maisemaan.
- Kansalaisten, paikallis- ja alueviranomaisten ja muiden tahojen osallistumiseen on kehitettävä **menettelytapoja**.

Sopimuksen erityistoimenpiteet

Konkreettinen ja päämäärätietoinen työ maiseman hyväksi edellyttää toimia, joilla turvataan:

- Kansalaisten, elinkeinoelämän ja viranomaisten **tietoisuus** maiseman merkityksestä.
- Yksityisen että julkisen sektorin asiantuntijoiden sekä koululaitoksen edustajien **osaaminen**.
- Paikantamiseen ja arviointiin perustuva **tietoperusta**, jonka luomiseen osallistuvat sekä kansalaiset, viranomaiset että asiantuntijat.
- Kansalaisten ja hallinnon yhteistyössä määrittelemät maiseman **laadulliset tavoitteet**.
- Tarvittavat **keinot** tavoitteiden saavuttamiseksi.

Mitä Pohjoismaat tekevät?

Pohjoismaat tekevät maisemasopimukseen liittyen yhteistyötä Pohjoismaiden Ministerineuvoston alaisuudessa. Luontoa, vapaa-aikaa ja kulttuuriympäristöä käsittelevän työryhmän tukema projektiryhmä on valinnut painopistealueita, joihin Pohjoismaat voivat keskittyä jatkaessaan sopimusta koskevaa yhteistyötä. Raportti "Nordens landskap" julkaistaan osoitteessa <http://www.norden.org>

Lisätietoja

Maisemansuojelusta ja hoidosta ja työstä sopimuksen tavoitteiden edistämiseksi vastaava hallinto Pohjoismaissa:

Tanska:
Skov- og Naturstyrelsen
<http://www.sns.dk>

Suomi:
Ympäristöministeriö
<http://www.ymparisto.fi>

Islanti:
Umhverfisstofnun
<http://www.umhverfisstofnun.is>

Norja:
Miljøverndepartementet
<http://www.md.dep.no>

Ruotsi:
Naturvårdsverket
<http://www.naturvardsverket.se>
og Riksantikvarieämbetet
<http://www.raa.se>

Photo: Malene Fischer, Tapio Heikkilä,
Jan Norrman, Norsk Bildebyrå, Samfoto.
Design: Grape Design.